

Ellenpontok a könyvtárépítés témájára

Ez a tanulmány azokat a tervezési és kivitelezési hibákat, szándékos „elhajlásokat” szeretné leltárba venni, amelyek legújabbkori hazai könyvtárépítészetünkben tapasztalhatók, elismerve azt az igazságot, hogy a rossz tapasztalat is tapasztalat, amit ha nem is kell megbecsülni, de ajánlatos feltárni, hogy megismétlődése elkerülhető legyen. A negatív példák összegyűjtése, és az azokat bemutató fényképfelvételek készítése során minden érintett egyetértett a vállalkozás jobbító szándékával, de feltámadt bennük a jogos félelem, hogy könyvtárunk olyan torzító tükörben fog megjelenni, amely csak a rosszat mutatja fel, és nem hangzik el egyetlen jó szó az új épület előnyeiről. A félelem jogosságát el kellett ismerni, ezért az összegyűjtött anyagot nem a helyszínek, hanem az egyes tervezési feladatok szerint csoportosítottam. Olykor kifejezetten kerültem a példák eredetének pontosabb megjelölését, hiszen a helyszín hangsúlyozása amúgy is felesleges. Másrészt viszont értelmetlen tapintatoskodás volna a szakmában közismert könyvtár-épületek nevének eltitkolása.

Telepítés, tömegformálás

Legelső nem szerencsés példának rangja, funkciója alapján a nemzeti könyvtár épülete kínálkozik. Szó szerint *kiemelkedő* jelentőségű téves tervezői szemlélet testesül meg benne. Sietve előre kell bocsátani, hogy a telepítés önmagában nem lett volna elhibázott, ha a kialakított kompromisszumhoz az építők is tartották volna magukat. A palota kiválasztása önmagában nem rossz ötlet, hiszen alig lehet különbséget felfedezni az Akadémia vagy az Egyetemi Könyvtár és a velük egyenrangú családi paloták épületszerkezete között. Csakhogy a királyi vár csak a térkép szerint van a város szívében; megközelítés dolgában arisztokrati-

kusan elzárkózva, a város felett lebeg. Az itt következő idézet azt bizonyítja, hogy a könyvtárosok ebben a kérdésben az első perctől kezdve kifejezték aggályaikat, sőt megoldást is javasoltak, mint utóbb kiderült, eredmény nélkül: „1959 nyarán a Gazdasági Bizottság döntést hozott, hogy a Nemzeti Könyvtár elhelyezését a Vár nyugati szárnyának (ún. F épület) átalakításával kell megoldani... A felsőbb szervek döntése nem teremtett problémátlan helyzetet. Ellenkezőleg... súlyosan esett latba a megközelítés kérdése. Az OSZK felville a Várba azt eredményezheti, hogy elveszti olvasóközönségét... S most lássuk a problémák megoldási lehetőségeit! ad. 1. *Az épület megadja a lehetőséget, hogy a mai felső főbejárat helyett egy új, alsó főbejáratot létesítsünk a Krisztinaváros, ill. a Tabán felől...* Ezzel az új Nemzeti Könyvtár [fő]homlokzata a nyugati oldal lenne. Ezzel a változtatással tökéletesen megfordul a megítélés. Az új Nemzeti Könyvtár a város szívében lesz. Az illetékes szervek minden lényeges kérdésben honorálták az OSZK álláspontját.” (*Sebestyén Géza–Farkas László: Új Nemzeti Könyvtárunk a Várban = Magyar Könyvszemle 1960. 2. sz.*)

Az illetékes szervek elismerték a kifejezésre juttatott igény fontosságát, ám azok, akiknek a határozatot végrehajtaniuk kellett volna – nem. Vétót emeltek. Első megközelítésben tettek ugyan egy halvány kísérletet, de a könyvtárosok által kért új főhomlokzat nem találkozott az építészek vállalkozó kedvével. A város felőli bejáratot ugyanis mindenáron össze akarták kötni a felsővel, hogy a személyforgalmat rátereljék a reprezentatív lépcsőházra. Ennek műszaki feltételeit egy, a fél hegyet átfúró alagút- és aknakombinációval kívánták megteremteni (1. sz. kép). Az illetékesek már negyedszázaddal ezelőtt is túlzottan költségesnek találták ezt az ötletet és elvetették. Mivel a lépcsőház volt a legfontosabb, nem került kidolgozásra az

ésszerű ráfordítással megvalósítható változat sem, amely mellőzte volna a költséges bányászati eljárásokat, táró fúrást, aknamélyítést. A palota nyugati fala a várhegy lába elé épült, házon belül lehetett volna felvezetni a forgalmat a város felőli oldalon közvetlenül az épület minden szintjére. De akkor nem érintette volna okvetlenül minden látogató az egykori főlépcsőházat, csak azok, akik a könyvtár kiállításait látogatják, vagy ügyfélként keresik az irodákban, belső szolgálati helyiségekben dolgozó könyvtárosokat.

Lehetett volna másként. Nem lett volna sem hamisítás, sem túl drága áldozat főhomlokzati értékre emelni a lábazati falak zárt síkját! Az eredeti tagolás, a homlokzat mögött ténylegesen létező helyiségek sora egyébként ma is indokolja az egykori javaslat megvalósítását! Az autóbusz-megállóktól induló lépcsősorral *középületté* válhatott volna, vagy válhat még ezután is a királyi palota.

Az álnok csábító, az egykor reprezentatív térélményt nyújtó főlépcsőház, amely hálójába kerítette a mai tervezők fantáziáját, az épület egészének közlekedési rendszerében csupán kacér kaland: az összesen 38 méternyi belső szintkülönbségek egészéből alig 5,7 méteres emelkedést kínál. De az átépítés során az eredeti pompát – nem tudjuk, hogy esztétikai vagy gazdasági okokból – sivárság váltotta fel.

Ezért a kalandért súlyos árakat kell fizetni a belső funkcionális rendben. A nagy olvasóter-

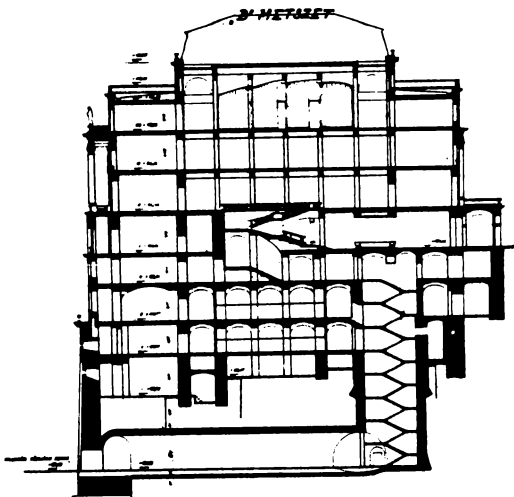
mek szintjére most négy, egymástól rendkívül messze eső ponton érkezhethet a látogató; egy 28 × 28 méteres négyzet négy sarkán – a lépcsőház könyörtelen szimmetriája és nyomasztó terjedelme folytán (2. sz. kép). Az érkező és távozó olvasók forgalmának ellenőrzése felesleges kényszerpályákat tesz szükségessé. Az érkezési pontok közé csak katalógusokat lehetett telepíteni, de ezeket is azzal a hátránnyal, hogy még a közvetlenül szomszédos bibliográfiai olvasóteremből is csak úgy lehet kivinni egy-egy könyvet a tételek behasonlítása végett, ha előbb átесik a szokásos könyvtári adminisztráció procedúráján. Marad tehát a mindent-lemásolás, géppel vagy kézírással, a következő évezredben is – mindezt a főlépcsőház sivár térélménye kárpótól csupán.

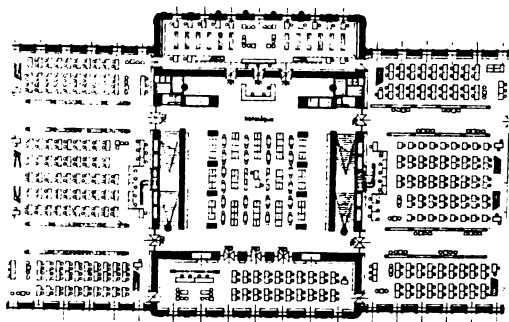
Másodszor a főbejárat megközelítésekor kell „vámot” fizetni. Ennek „megkönnyítésére” nyitottak egy eldugott ajtót az épület és a várfal csatlakozásának zugában. Az ajtó mögött három felvonó röpi a vár látogatóit és dolgozóit az épület derekáig. Azt is, aki ennél házom emelettel lejjebb dolgozik, s aki majd hazainduláskor előbb felfelé kénytelen indulni, hogy végül kijusson az épületből!

Az építészek tehát nemhogy kifejezésre juttatták volna az épület funkcióváltozását, éppen ellenkezőleg: konzerválták az arisztokratikus elzárkózás látványát és rendjét (amely az épület eredeti funkciója idején az akkori „használóknak” nem okozott kényelmetlenséget). Az eredmény szempontjából egyre megy, hogy tudatosan és szándékosan, vagy figyelmetlenségéből nem tettek különbséget a vár többi épületét – múzeumait – szabad idejükben látogató családok és turisták, másrészt a könyvtár naponta használni kényszerülő egyetemi hallgatók között. Az egykori királyi palota megmaradt a kincseket őrző fellegrvár magasában, ahelyett, hogy kímélné a közkincsek munkásainak idejét, erejét. Ha jól értjük az építészet formanyelvén sugalmazott gondolatot, akkor úgy tűnik, hogy a Gazdasági Bizottság nemesen demokratikus szándékának elferdítésével a magyar nép a világ legarisztokratikusabb nemzeti könyvtárát kapta ajándékba!

Más. A következő példánk a másik véglet. Egy aprócska könyvtár, a fővárosi hálózat egyik fiókja. Olyan mint egy jó „pub” (angol kocsmafele). Szinte küszöb nélkül lehet belépni az utcáról. Kirakataival kitarulkozik, hívogat; odabent vendégül lát. Nyáron azonban elviselhetetlen a tartózkodás benne. Födéme és homlokzatai szivacsoként isszák magukba a

1

2

napenergiát. A városépítés itt sem tudott szakítani a régi, rossz gyakorlattal, nem hozta közös fedél alá az amúgy is emeletre száműzött lakásokat és az utcához közvetlenül kötött szolgáltató intézményeket. Pedig, ha már az emberekől elvették a kertes házak kényelmét, akkor legalább a szolgáltatásoknak nem a parkok és labdapályák helyén kellene terpeszkedniök a gazdaságtalan egyszintes beépítéssel! A könyvtár, még ha áraszt is néha némi áhítatot, akkor sem templom, s nincsenek liturgiái kánonok, amelyek kimondanák, hogy felette hálszoba nem létesíthető (3. sz. kép).

Harmadik példánkba egész csokorra való könyvtár tartozik: a kétszintesek. Zalaegerszeg, Szombathely, Kaposvár, Esztergom, Mohács, Jászberény stb. A legszélsőségesebb példa a miskolci egyetemi könyvtár (4. sz. kép), mint a flexibilitás, azaz a változtatható belsőtér-elválasztás iránti igény végletes kielégítése. Mindent alárendeltek az olvasószolgálati tér osztatlan, egy szintre összpontosított megformálásának. Az „egy tér” elv megvalósítását indokolatlanul összekötötték a hatásos, ám drága, nagy fesztávolságú szerkezettel, végző soron pedig a felső szintű telepítéssel. Alul az úgynevezett cellákat: az irodákat, műhelyeket zsúfolták össze. Egyetemi könyvtár esetében ez nem kifogásolható, de ha közművelődési könyvtárakra is kiterjesztik ezt a modellt, elveszítjük azt a népszerűsítő erőt, amit a földszinti telepítésű könyvkiválasztó látványa kínál. Az emeleti terekben véghezvitt statikai bravúr feleslegességét bizonyítja, hogy a nagy osztatlan tereket végül mégis fel kellett szabdalni állványsorokkal. Részben azért, mert a könyveknek egyre nagyobb tömegét

össze kell párosítani a választás egyre nagyobb szabadságával, részben azért, mert az ellenőrzést, a könyvek csonkítás elleni védelmét úgyszemint lehet a mindent látó vagy látni akaró könyvtárosok szemére bízni. Ha nincs ott a könnyen elérhető másológéppark, akkor a kameraerdő sem nyújt védelmet, még kevésbé a közvetlen felügyelet. A nagy fesztávolságoknak hozott áldozat azért is felesleges, mert az olvasók nem a templomhajók lenyűgöző térélményét keresik a könyvtárakban, hanem a meghitt sarkok „zugélményét”. Ezt a carrelek (olvasófülkék) rendkívüli népszerűsége is bizonyítja.

A „first floor és cselédsor” modell keserves következménye továbbá, hogy a könyvtárosok, akik évtizedeken át napi nyolc órát fognak eltölteni az ilyen épületekben, sötét zugokat kaptak az alagsorban.

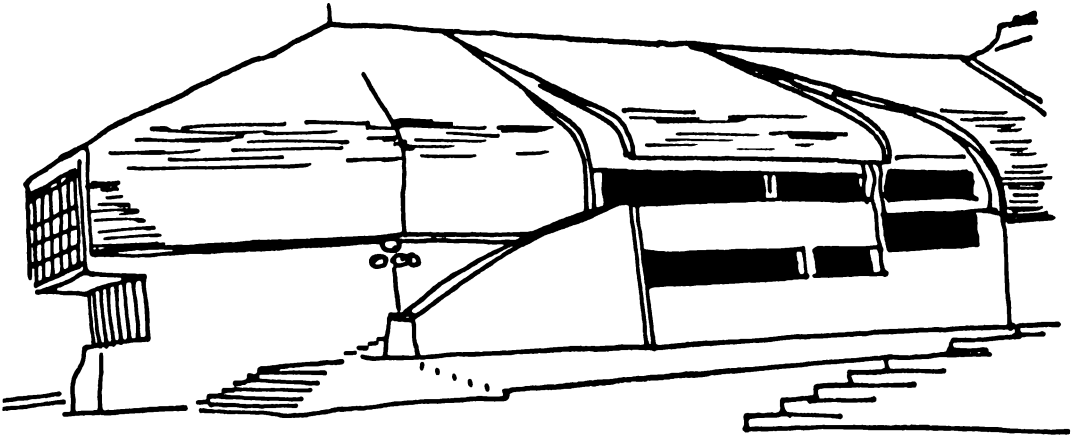
A térformálásnak ez a divatja a terjedelmes lapostetők miatt költséges hőszigetelést tesz szükségessé. Miskolcon az első nyáron 52 Celsius fokos meleget mértek a jegyzőkönyv szerint, és gumicsővel locsolták, mosták le a napenergiát a lefolyókba (5. sz. kép).

Művelődési házba telepített könyvtár épületszárnya a következő példánk. Ez a könyvtár a szimmetria áldozata. A rendeltetéséből következően ablaktalan moziaterem párja lett a könyvtár. Az ablakok hiányának következményéről a villanyszámla csak azért nem tanúskodhat, mert a tervezők mesterséges fényről sem gondoskodtak ebben az épületben (bővebben is szólunk erről a *világítással* foglalkozó fejezetben).

Homlokzatok, napfény elleni védelem

Nem véletlen, hogy ezt a két témát együtt tárgyaljuk. A homlokzatok alakításának igen fontos tényezője a napsugarak elleni védelem, illetve annak különféle változatai. Nincs semmi más, ami jobban megmozgatná az építészek fantáziáját. A lakóépületek ezrein megtakarított szerkezetek változatos formái sorakoznak a könyvtárak homlokzatain. Sok építész kapva kap az alkalmon, amikor a könyvek öröklétének egyik feltételeként a könyvtáros szóba hozza a káros hatású fénysugarak kizárását. Az építész vágya a markáns architektúra, de e kettő találozásából csak ritkán születik szerencsés, kölcsönösen kielégítő megoldás. A buktatót az architektonikus megoldások ál-

5

szintje eredetileg teljes egészében könyvtárnak készült. A megnyitóra már irodák kerültek a gyermekkönyvtári részleg helyére. Az ott dolgozó népművelők fellázdak az architektúra ellen, ledobatták az örök sötétséget okozó szerkezetet. A könyvtárosok még fegyelmezik magukat egy szerencsésebb változat felszerelésének reményében. A miskolci épület minden szintje fölött körülfutó vasbeton erkély és mellvéd valóban kitűnően hűsít nyáron, az ablaktisztítást is könnyűvé teszi, de „hiányával” a villanyszámla ott is kisebb lenne télen. A nyiregházi lamellák szintén az öröklétre kacsintó architektúra részei. Az igazán szomorú az, hogy mögöttük napfényben fürdenek a könyvvállványok, részben még azok is, amelyek az ablaktól távol vannak!

Külön szót érdemelnek a „fényszűrő”-nek nevezhető változatok. Az ablakok elé-fölé függesztett színezett üvegek jól mutatnak a homlokzatokon. Azokon is, amelyeket már régen nem süt a nap. A Duna-parton van olyan épület, amelyen ez az üveg zöld színű, de ez az épület *nem* könyvtár. A könyvtárosok tudják, hogy nekik is zöldre lenne szükségük – tankönyveik tanítják, hogy legkevésbé ez árt a papírnak –, s ha kérdeznék vagy meghallgatnák őket, ezt a tudásukat nem rejténék véka alá. Mégis lehet találni több példát is a narancsszínű „díszítésre”: mi másnak nevezhetnénk, ha nem rendeltetészerű a szerkezet.

Az üzletportálok, kávéházteraszok fölött azelőtt látható mobil szerkezetek, vászon előtetők eddig csak egyetlen könyvtáron kaptak helyet. Kitűnő eredményt lehetne elérni a

homlokzatok elé szerelt esslingeni redőnyökkel is – amelyek mozgatása belülről, akár az emeleten is lehetséges –, ha a lemezek zöld színű fényáteresztő anyagból készülnének. Ezek azonban az épületeknek nap- és évszakonként változó arcukat kölcsönöznék, vagyis nincs meg mindenkor ugyanaz a szín- és formavilág, mint a felsorolt megoldások esetén. Tény az is, hogy mindezek a szerkezetek sűrűbb felújításra szorulnak, mint vasbeton vagy acél anyagú társaik.

A témakör végére kívánkozik a jónak egy igazi ellenpéldája. Szentendrén tetőtől talpig fürdenek a fényben a folyóirat-állványok, napoznak a közismerten rossz anyagú napilapok!

Bejáratok, lépcsők

Úgy vélné az ember, hogy semmi sem lehet egyszerűbb, mint bejáratot nyitni egy épületbe. Ám ez csak akkor igaz, ha azzal a bizonyos józan paraszti ésszel közeledünk a feladathoz, amely parasztházak millióinak bejáratát formálta ki. Ha ezzel az egyszerűséggel az építésszek kulturális létesítményeknél is élnének, sokak szemében a rafinéria gyanújába kerülhetnének. A forgalmas üzletek, irodák számára természetes, hogy az utcával egy szinten helyezkednek el. A kultúra „fogyasztása” azonban szó szerint *emelkedett* színhelyet kíván, így a lépcsőkből akkor is marad legalább 10–15, ha napjainkban egy valamirevaló szellemi műhelynek teremtenek otthont, például egy könyvtárnak. Sajnos nagyon kevesekben tuda-

tosult eddig, hogy a lépcsőnek elsődleges szerepén kívül még egy szerepe van: határ, kerítés, akadály, amellyel a fizikailag ép emberek elzárhatják magukat a mozgásukban korlátozottaktól.

A szegedi Somogyi Könyvtár régi épületébe például nem juthattak be az utóbb említettek. Azt hihetnénk, hogy a 20. század nyolcvanas éveinek közepén átadott új épület új korszakot nyit e tekintetben is. De nem. Legfeljebb azzal vigasztalhatjuk magunkat, hogy a szomszédos sörbár is éppoly elzárt, mint a könyvtár. Csak-hogy aki sörözni akar, az látogathat humánusabb vendéglátó helyeket is. De mit tegyen az, akit a sorsa azzal vert meg, hogy könyvtári szolgáltatásra van igénye, netán szüksége is? A város legjelentősebb könyvtárától nem remélhet segítséget, csak akkor, ha kitanulja és kialakítja, hogy hátulról, a szolgálati bejáraton át beszállhasson a felvonóba. Kevesebb szerencséje lesz annak, aki a mezőgazdasági szakirodalom történetére kíváncsi. Igaz, azért a lépcső-csodáért, amelyet a Vajdahunyad várában talál, nem a mai építészek a felelősek. Korunk embere már csak örökölte a korábbi századok ideálját, s a könyvtáros, ha segíteni akar, postára adja a kért könyveket, mert a lépcső mellé csak teherfelvonót építettek, s ha ezen

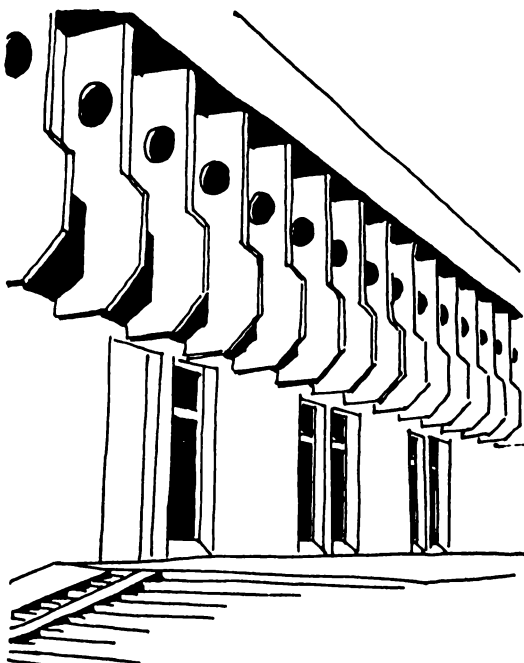
kényszerül közlekedni a mozgáskorlátozott, okkal vélheti magát is tehernek.

A főváros XI. kerületének központját humánus tervezők alakították ki. A dübörgő motorok számára készült utaktól távol, védett sétáló utcáról rámpa vezet az épületek emeletein lévő üzletekhez, a mozihoz, az étteremhez is: így juthatnak fel a gyermekkocsis vagy korlátozott mozgású látogatók. A könyvtár emeleti bejáratát azonban lezárták, a szélfogókat hasznosabb célokra vették igénybe. Az épület közelében 1200 olyan lakás található, amelyből, felvonóval ugyan, de el lehet jutni az épületig lépcső érintése nélkül, ám a kultúra hajlékába a fizikailag korlátozottak nem léphetnek be, pedig éppen nekik nincs más választásuk, mint a kultúra. Számukra a fizikai munka elérhetetlen. S mégis éppen őket zárja ki a könyvtár, a figyelmetlen gazda. Van olyan földszintes könyvtárépület, amelyhez rámpa vezet ugyan, de a végén három lépcsőfok húzódik hat méter szélességben! Ha ennek csak negyed része szintén rámpa lenne! Ez a „megoldás” embertelen.

„*Kapaszkodó*”. Ezt a feliratot nyolc helyen lehet lefényképezni az egyik megyei könyvtárban. Elképzelhető, hogy mennyi előzménye volt, amíg valaki rászánta magát e táblák megrendelésére. Felvonó ugyan van az épületben, de el lehet vele kerülni az első emeletre telepített ellenőrzést, ezért az olvasók csak akkor használhatják, ha a könyvtárosok megszervezik hozzá a külön felügyeletet. Marad a lépcső, amelyet azonban az eredetiség jegyében karfa nélkül álmódott meg a tervező.

Sajátos értelmezésben a földszinti ablakok is a „bejáratok” fogalmába sorolhatók. Kínos gond támadt ugyanis az utóbbi időben a nem hagyományos dokumentumok megjelenése és terjedése következtében. Az elektroakusztikai felszerelések, stúdiók örvendetes szaporodása és minőségének javulása magával hozta a társadalom deviáns rétegeinek a könyvtárra nézve nem szerencsés érdeklődését is. Míg azelőtt a könyvek csak apró lopkodásokra ingerelték a lazább erkölcsű látogatókat, mostanában a sorozatos betörések, az „erős fiúk” felbukkanásai ejtik rémületbe a könyvtárosokat. Léteznek ugyan riasztó és jelző berendezések, de akad velük szemben kétely is elég. Sohasem lehet meggyőződni arról, hogy a betörésre vállalkozóknak nem gazdagabb-e a fantáziájuk az ilyen szerkezetek hatástalánításában, mint a megalkotóknak az elkészítésben. Igazi megnyugtatót mindenkinek csak az kínál, ha sűrű rácsok

6

zárják a nyílásokat. De ma még a legtöbb épület rácsok nélkül készül, s csak utólag kerülnek az ajtókra, ablakokra ezek a szerkezetek – az első vagy az ismétlődő sajnálatos események hatására. E pótlások sajnos barkács-színvonalúak szoktak lenni. Szerencsés lenne, ha a fény és betörés elleni védelem, elsősorban a földszinti ablakokon, közös szerkezetet nyerne már a tervezés alkalmával. Nem fordulhatna elő, amire szintén van példánk: hogy a rácsok miatt az ablakokat nem lehet kinyitni.

Az úgynevezett *securit*-üveg sajnos nem arról híres, hogy biztonságos: nem törhetetlen. (Például a telefonfülke-ajtók 25 százaléka ment tönkre emiatt alig öt év alatt.) Az ilyen ajtók mögé minden könyvtárban rácsot kellene tervezni. Egyszer sem tették meg. A *securit*-üveg egyáltalán nem versenyezhet a hagyományos fakeretes ajtók, ablakok szigetelő képességével. A gyermekekről szóló fejezetben látni fogjuk, hogy a gondosan megtervezett funkcionális rendet kellett feláldozni az ilyen ajtók alkalmatlansága miatt. Nem akarok ötleteket adni, de külön figyelemre érdemes az az architektónikus környezet, amely kifejezetten kedvez a betörni szándékozóknak. A bejáratot sikerült ügyesen elrejtetni, s így a nem kívánatos

elemek az előkészületeket biztonsággal megtervezhetik. A behatolás és a menekülés időigénye másodpercekben mérhető. Ha van is jelzőberendezés, mire a helyszínre érkezik a védelem, hátránya már behozhatatlan.

A *kilincs*. A kilincs és az ajtózárr-kombinációk – középületek esetében – kimentek a divatból. A belső csapóajtók fogantyúit alkalmazzák a külsőkön is. Míg azonban a belső ajtók könnyedén kezelhetők, a külsők nehézkesek, mert azok rugóinak erejét a szél lökéseihez kell méretezni. Egy ilyen rugó nem okoz gondot a fizikai erejének is teljében levő tervezőnek – talán ezért nem gondol a még gyenge gyermekekre és a már gyengülő idősekre. A könyvtárak látogatói esetében viszont nem hanyagolható el épp e két réteg együttes aránya. S ha elriasztja őket a számukra kényelmetlen kényelemtechnika, akkor róluk le kell mondanunk.

Ismertek az automatizált nyílászáró szerkezetek, s az is, hogy aránytalanul drágák. Ebben az esetben azonban indokoltnak érezzük a szélsőséges megoldások közül választani: vagy legyen automata, vagy legyen hagyományos az ajtók mozgatása! (*Folytatjuk*)

Urbán László

Mozgókönyvtár Cegléden

1984. június 6-án *Takács Kálmán*, az Országos Közművelődési Tanács titkára Cegléd város főterén átadta az első olyan autóbusszt, amelyet a székesfehérvári Ikarus gyár sajátosan könyvtári célokra készített. Ezzel hosszú előkészítő munka után új szolgáltatás indult útjára városunkban. Most az előkészítés és a működés első évének tapasztalatait adjuk közre.

Cegléd 40 518 lakosával a huszonötödik a magyar városok sorában, de 244,99 négyzetkilométeres területével a tizenharmadik helyet foglalja el. A lakosság 12 százaléka ma is külterületen él. A tanyáknak a termelésben betöltött szerepe újra megnőtt, emiatt a városba beköltözők száma várhatóan tovább csökken. A város belterülete sűrűn lakott, ezért a központtól távolabb alakultak ki az új lakótelepek, ahol a

kulturális infrastruktúra, miként országosan is, lassabban épül ki.

A városi könyvtár központi épületének lehetőségei korlátozottak – még jelenleg is azokban a helyiségekben működik, ahová 1953-ban költözött. Sajnos, az új könyvtár megépítése már két évtizede várat magára, a helyzetet csupán egy-egy kisebb átalakítás, bővítés enyhítette – átmenetileg.

A városi tanácsnak a könyvtári ellátás fejlesztése során sok gonddal kell megküzdenie, ezért is vállalta a könyvtárral együtt a mozgókönyvtári szolgálat megszervezését. A munkához nagy segítséget nyújtott a külföldi és a hazai szakirodalom és más megyék tapasztalatai. Ezeknek ismeretében igyekeztünk elkerülni azokat a buktatókat, amelyek máshol működés közben merültek fel.